

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

„Словенско драматско друштво“ у Љубљани ступило је с овим друштвом у књижевну узајмицу и послало је своју збирку позоришних игара под натписом: „Словенска Талија“ (41 комад) у замену за „Зборнике позоришних дела“, колико их је до сада изишло. Истом словенском друштву одобрено је, да се у поменутом „Зборнику“ штампане српске позоришне игре могу превести на словенски језик и да их могу бесплатно приказивати сва словенска дилетантска позоришта. Према томе одобрењу превели су браћа Словенци шаљиву игру „Избирачица“ од Косте Трифковића и штампали је у „Словенској Талији“. То је први плод наше књижевне узајмице с њима.

Осим мањих прилога добило је позориште ове године (т. ј. од 1. јуна 1880. до 1. јуна 1881.) легате: 50 фор. као легат пок. Ђуре Гавеле, који је исплатио син његов, г. Ника Гавела из Загреба, и легат пок. Ане Загорице рођ. Шехвића из Сенте од 400 фор. а. вр., који је такође исплаћен. Оба та легата уложена су у новосадску српску задругу на припод.

Као нови чланови овога друштва уписали су се и исплатили целу пристојбу од 50 фор. ови родољуби: г. Ника Јовановић из Вел. Кикинде, приседник судбеног стола у Темишвару, и г. Никола Петровић, поседник у Ст. Пазови; а издали су обвезницу по 50 фор. гг.: др. Лаза Станојевић, Јован Бипарић, Димитрије Кода, Коста Рајић, Васа Милутиновић, Јован Миличић, Андрија М. Матић, сви из Новог Сала.

За ову годину обишла је позоришна дружина ова места: Меленце, Тител, Вуковар, Митровицу, Винковце, Сомбор, Суботицу, Сенту, а сад је у Ади. Од 1. јула до 1. августа 1880. имала је глумачка дружина месец дана одмора. О дру-

жини и њеном раду изнеће управитељ г. Димитрије Ружић засебан извештај.

Али покрај повољних гласова не може ми се на ино, а давам не јавим и за тужне гласе.

Месеца децембра прошле године премину у Сомбору један од најврснијих глумаца наше позоришне дружине. Сава Рајковић. Грађанство сомборско свечано је сахранило тога заслужнога трудбеника на пољу наше још нејаке позоришне уметности, на чему је позоришна управа како штованом грађанству сомборском тако и свештенству, које га је бесплатно отпратило, јавно исказала своју захвалност. Слава им!

Истог месеца и године преминуо је и друштвени благајник, Ђорђе Шехвић, који је више година и као члан и као благајник послужио ово друштво. 24. децембра 1880. примљена је од удовице покојникове каса, рачунске књиге и остали списи. Привремено до ове скупштине поверио је управни одбор секретару друштвеном, г. Сави Петровићу, да врши благајничке дужности. Скупштина ваља сада да избере новог сталног благајника.

Завршујући овај свој извештај, допустите ми да изнесем на видик, да за ове три године не само не имадосмо дефицита у своме имању, него имадосмо и сувишка преко 1600 фор., покрај свега тога, што дадосмо глумачкој дружини један месец дана одмора и што је дружина ради напрасне смрти врснога јој члана Саве Рајковића и других неприлика дангубила. За овај сувишак имамо поглавито захвалити глумачкој дружини, а особито њеном врлом управитељу, г. Дим. Ружићу, који, и ако им се дружина умањила, показаше, да им није стало само до своје користи, него и до општег народног добра, тако, да сво-

јим родољубљем и самопрегором могу послужити за дичан углед глумачким дружинама и већих и богатијих народа. Али нека им је утеха, да су они положили прави, чврсти темељ и материјалној и моралној згради позоришта народног, да су му дали живота и полета за даљи развитак и напредак, а себи подигли још за живота споменик, који ће за вечита времена блистати и пред позним потомцима. Поред управе садашњег, а ако бог да и будућег управитеља, за ове три године није било никаква изгода ни неслоге међу глумцима, него владаше братска договорна, те за то они олакшаше и посао позоришној управи, а народ охрабрише на нове жртве. Нека им је, као вештацима и врлим родољубима, хвала и слава и вечити спомен у народу нашем!

Не могу, да не захвалим и општинама нашим, које својски и братски дочекаше дичне и миле вештаке наше, те колико њих овенчаше лепим дочеком и драгоценом захвалности својом, још и делом показаше, колико им је на срцу напредак свога народа. У ова незгодна времена не само издржати позориште, него још и сувишка показати, заиста је необична и ванредна ствар! Не крнећи славе осталим општинама, које походи наша глумачка дружина и које учи-

нише, што могоше, нека ми се допусти са признањем поименце споменути дичне општине: Суботицу, Сомбор, Митровицу, које за кратког борављења дружине показаше сувишка, и то суботичка преко 800 фр., сомборска преко 560 фр., митровачка преко 300 форината. Слава таким родољубивим и штедрим српским општинама!

Таким родољубљем и таком ревношћу угушићемо ону љуту гују дефицита, што нам се баш кобно обавила око њежног тела нашег мезимчета. То нека нам буде у напредак она херкулска снага, којом ћемо савладати сваке сметње напретка народног, а народ осоколити на даљу радњу, на даље жртве у овој врсти напретка народног, који ће и учен и неучен народ кроз провејати, па на живу радњу и у другим врстама напредовања народног подживати.

Још бих вам много имао казати, јер ми је пуно срце кад видим, да се не трудисмо у залуд. Али данашњи озбиљан рад и узак оквир овога извештаја не допушта ми даље говорити. Доста је, да вам у име своје и поштоване управе позоришне кажем: ево вам аманета народног, који нам пре три године поверисте, не само не окрњена, него и помножена!

(Свршиће се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

Новосадска позоришна дружина дошла је с почетком септембра 1867. у Београд, и давала је представе најпре у дворани „Код круне“, а после „Код енглеске краљице“ у пов-сушићевој кући.

Покојни кнез Михаило био је на једној од првих представа „Код круне“, и отишао је са представе потпуно задовољан. Давана су два комада: „Пуковник од осамнаест година“ и „Он није љубоморан“. Писцу ових редака и сад је пред очима покојни кнез са његовим благим и озбиљним лицем, који се тога вечера толико пута слатко и од срца насмејао.

Од тога дана не беше га подуже време у позоришту. Скоро месец дана бавио се на скупштини у Крагујевцу, а у повратку са скупштине лежао је неко време од гушобоље.

5. новембра би поручено из конака, да ће кнез тога вечера доћи на представу. Заказани беху комади: „Госпође и хусари“ и „Шаран“.

Беше ладно, влажно, непријатно новембарско вече; озго лапавица, оздо брчкавица; ветар као помаман јури и неда ти ока отворити.

Па ипак врви свет у дворану „енглеске краљице“, да види кнеза. Нико ни слутио није, шта ће кнез донети, и какав ће бити овај дан у повесници народног позоришта.

Већ је пуно у дворани. Избија седам часова. На уласку дворане чекају кнеза управитељ вароши и управитељ позоришта. Ево в-ћ и гарди-сте лете на коњима, чује се звррка кнежевих каруца, — још мало, па каруца стадоше пред уласком и кнез Михаило сиђе доле.

„Како сте задовољни са овим новим локалом?“ — запита кнез као уз пут управитеља позоришног.

„Мало је пространији од онога „Код круне“, али још није сасвим удесан“ — одговори му управитељ.

„Сазидаћемо ми вама театар за се-

бе, па ћете бити сасвим задовољни“, — рече кнез и уђе у дворану.

За неколико минута радостан овај глас прене се по целој дворани. Кнез при изласку би испраћен одушевљеним усклицима. За неколико часова знао је то цео Београд, а за неколико дана цело Српство.

То беше тај знаменити 5. новембар 1867.

Тај дан прекиде неизвесну судбу народног позоришта. После пуних 80 година безуспешних напора и осуђењених покушаја узе ствар народног позоришта у своје руке сам племенити кнез, глава народа. Малаксали борци ове идеје добише нову снагу и нов полет, сви пријатељи народне просвете предадоше се најлепшим надама, најкраснијим сновима...

Па ипак ове наде у мало што не осташе пу-

сте наде, ови снови у мало што не осташе празни снови!

Тек што се свршише претходни послови, тек што се начинише и одобрише нужни планови, предрачуни и уговори, — тек што се приступи к правом послу, копању темеља и зидању самом, — освану црни дан 29. маја 1868. Топчидер постаде злокобни друг Звечана и Неродимља, племенити кнез паде под ножевима најмљених убилаца!

Цео српски род уви се у црнину, грозне слутње овладаше свима духовима! Будућност народа и државе српске стајаше на коцки, — па ко да се у тој великој, општој несрећи сети још и расплаканог сирочета, народног позоришта, коме у кнезу беше једина нада и уздање!

(Наставиће се.)

Ж И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Марија Стјуартова. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер, превео Н. Приказана 24. нов. о. г.)

У насловној улози ступила је пред овдашњу публику први пут гђа М. Рајковићка. Одмах у почетку морамо рећи, да је она умела промишљеном игром својом задовољити за себе публику, која јој је игри често повлађивала и на послетку је и одликовала изазивом. Гђа Рајковићка заслужила је то признање, јер је знала пробудити наше саучешће у оном делу своје улоге, у коме јој ваља изнети меке осећаје несретне краљевске грешнице — сада већ праве покајнице Магдалине. Мање су јој пошли за руком они моменти, који траже јаче изразе за силне оне страсти, које узбуђују у женском достојанству увређене поносите владарке. Госп. Ружић је верно изнео Лестра, тог државника, који рачуна с политичким приликама, па се по њима влада чак и у двогубом нагону срца свога. Живо нам је изнео пред очи и целу сцену, када Марију воде на губилиште, и кад прича, шта се тамо збива, а тако исто јад и тугу своју за њезиним губитком. Г. Димитријевић сасвим је добро погодио силну страст и љубавни занос Мортимера. Штета, што га је глас у страстнијим моментима издао, те тако није му се дало, као што се видило да је хтео, да тог љубавног фанатика представи у пуном жару и ватри. Г. Лукић био је у опште добар Шрусбери, само други пут нека се већим жаром заузима за Марију пред Јелисаветом, јер иначе немају смисла краљичине речи, кад му пребацује, да ва-

трено брани Марију. Г. Милосављевић доста се добро држао као Борли. Говор и кретање било му је државнички и одмерено. Ваља му само на то пазити, да му говор не постане монотон. Глас му је доста јак, па га тако може без напрезања према ситуацији и потреби мењати. Г. Станојевић има све услове, да постане временом добар Палет, та поштена душа, која се не уме претварати, него јој је то на језику што и на срцу. И остали су чинили своју дужност, те је тако цела представа испала веома добро.

Публике је било у позоришту дупком пуно. То је најбољи доказ, да наш позоришни свет јако мари за класичне ствари.

СИТНИЦЕ.

* (Како може постати човек самом себи деда). Неки американац пише о томе овако: „Узео сам себи за жену удовицу, која је имала одраслу кћер. Отац ми је често долазио у походе, загледа се у моју пасторку и ожени се њоме. И тако је постао мој драги отац мени — зет, а моја пасторка кћи, мени мати. После неког времена роди ми жена сина. Тај син постао је оцу моме шурак, а мени ујак, пошто је био брат мојој мањеси. И жена мога оца, или ти моја мањеха, роди сина, који је постао мени брат, а у једно и исто доба и унук, по што му је моја кћи била мати. Жена ми постане мајком, јер је била мати моје мањехе. Био сам дакле муж своје жене, а уједно и унук њен, јер је муж њене мајке био њојзи деда, — и тако сам ја, несретник, самом себи постао деда. То је да свиснеш од јада!“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 5.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 26. НОВЕМБРА 1881:

ДОН ЦЕЗАР ОД БАЗАНА.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, НАПИСАО ДИМНОАР, ПРЕВЕО Н.

О С О Б Е :

Карло II., краљ шпански	Лукић.
Дон Цезар од Базана	Ружић.
Дон Жосе од Сентарема	Милосављевић.
Маркез Монтефијор	Димитријевић.
Маркеза, жена му	Ј. Поповићева.
Маритана, певачица по улицама	М. Рајковићка.
Лазарил	Б. Рашић.
Капетан	Банковић.
Чампија	Јовановић.
Судац	Динић.
Слуга	Станојевић.

Господа, народ, војници. Збива се у Мадриду и околини.

У суботу 28. новембра први пут: „МАРИЈА И МАГДАЛИНА“. Позоришна игра у 4 чина, написао Павле Линдау, превео Сава Петровић.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.